

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه بوعلی سینا

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه فرهنگ و زبان های باستانی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

عنوان

بررسی ساخت اسم و صفت مرکب در آبان یشت، مهریشت

و تیشتر یشت اوستا

استاد راهنما:

دکتر بهزاد معینی سام

استاد مشاور:

دکتر اسفندیار طاهری

نگارش:

زینب خسروی

شهریور ۱۳۸۹

تقدیم بہ

خواہر مہربانم

زہرا

سپاسگزارى

از اسٲاور اهنما، جناب آقاي دكٲر بنزاد معيني سام، اسٲاد مشاور، جناب آقاي دكٲر اسفنديار طاهري، داور
داخلي، جناب آقاي دكٲر رحمان بختيارى شكر مى نمايم.

بمجنين از جناب آقاي دكٲر محمد آهي، مسؤل تحصيلات تكميلي دانشكده كه به عنوان داور خارجى قبول
مسؤوليت كردند، بسيار سپاسگزارم.

از برادرانم مهدى، امير حسين و اميد بختيارى و خواهرم زهرا كه همواره همراه و مشوق من بودند، شكر و قدر دانى
مى نمايم.

واز، بمكلاسى هايم خانم بارو ياسينى و مريم آليانى و آقايان حميد امينى و يوسف سپاهپور شكر مى كنم.

دانشگاه بوعلی سینا
مشخصات رساله/پایان نامه تحصیلی

عنوان:

بررسی ساخت اسم و صفت مرکب در آبان یشت، تیشتریشت و مهریشت در اوستا

نام نویسنده: زینب خسروی

نام استاد راهنما: دکتر بهزاد معینی سام

نام استاد مشاور: دکتر اسفندیار طاهری

دانشکده: ادبیات و علوم انسانی

گروه آموزشی: فرهنگ و زبانهای باستانی

رشته تحصیلی: فرهنگ و زبانهای باستانی

گرایش تحصیلی: فرهنگ و زبانهای باستانی

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد

تاریخ تصویب: ۱۳۸۸/۱۱/۲۷

تاریخ دفاع: ۱۳۸۹/۶/۲۲

تعداد صفحات: ۱۵۴

چکیده:

ترکیب فرآیند واژه سازی است که از دو تکواژ آزاد (مستقل) ساخته می شود و واژه ای جدید با معنای جدید را شکل می دهد که در برگیرندهی معنای هر دو جزء ترکیب است .
زبان اوستایی از زبان های ایرانی دوره باستان است که یکی از شاخه های زبان هندوایرانی است که خود شاخه ای از زبانهای هندو-اروپایی است . ساختار اسم و صفت مرکب در زبان اوستایی همانند زبان سنسکریت و دیگر زبان های هند و اروپایی است . اسم و صفت مرکب اوستایی بر اساس ارتباط اجزای مرکب با مدلول واژه مرکب به انواع مختلف دسته بندی می شود که توجه به این دسته بندی ها در ترجمه واژگان اوستایی در خور اهمیت است . در این تحقیق اسم و صفت های مرکب سه متن آبان یشت ، تیشتریشت و مهر یشت بررسی شده است . ابتدا واژه های مرکب را به سه گروه درون مرکز ، برون مرکز و همپایه تقسیم بندی کرده ایم . انواع هر یک از این مرکب ها مطابق الگویی که در دستورهای سنسکریت و اوستایی به کار می رود ، بررسی شده است . برای مثال مرکب درون مرکز اوستایی انواع مختلفی مانند مرکب درون مرکز وابسته ، توصیفی ، عددی و عامل دارد سپس هر یک از این مرکب ها را بر اساس اجزای ترکیب شونده (مثال : اسم + اسم ← اسم) تقسیم بندی کرده ایم .

واژه های کلیدی: اسم ، صفت ، مرکب ، یشت و اوستا .

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات پژوهش
۲	۱-۱- مقدمه
۶	۲-۱- بیان مسئله
۷	۳-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش
۸	۴-۱- اهداف پژوهش
۸	۵-۱- روش تحقیق
۱۰	فصل دوم: پیشینه پژوهش
۱۴	فصل سوم: روش پژوهش
۲۱	فصل چهارم: واژه مرکب
۲۲	۴-۱- واژه مرکب
۲۲	۴-۲- انواع واژه مرکب
۲۴	۴-۳- واژه مرکب در دیگر زبانهای هند و اروپایی
۲۵	۴-۴- اسم و صفت مرکب اوستایی
۲۹	۴-۵- انواع اسم و صفت مرکب اوستایی و سنسکریت
۲۹	۴-۵-۱- مرکب درون مرکز
۳۲	۴-۵-۲- مرکب برون مرکز
۳۳	۴-۵-۳- مرکب همپایه
۳۵	فصل پنجم: متون منتخب
۳۶	۵-۱- آبان یشث
۳۷	۵-۲- تیشتر یشث
۳۹	۵-۳- مهر یشث
۴۱	فصل ششم: اسم و صفت مرکب در آبان یشث، تیشتر یشث و مهر یشث اوستا
۴۲	۶-۱- مرکب درون مرکز وابسته

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۴۲	۶-۱-۱-اسم+اسم←اسم
۴۷	۶-۱-۲-اسم+صفت←اسم
۴۸	۶-۱-۳-صفت+اسم←اسم
۴۹	۶-۱-۴-صفت مفعولی گذشته+اسم←اسم
۵۰	۶-۱-۵-اسم+اسم←صفت
۵۳	۶-۱-۶-اسم+صفت←صفت
۵۷	۶-۱-۷-صفت+اسم←صفت
۵۸	۶-۱-۸-اسم+ریشه←اسم
۵۸	۶-۱-۹-اسم+ریشه←صفت فاعلی مضارع
۶۴	۶-۱-۱۰-اسم+ریشه←صفت مفعولی گذشته
۶۵	۶-۱-۱۱-صفت+ریشه←صفت فاعلی مضارع
۶۵	۶-۱-۱۲-صفت+ریشه←صفت مفعولی گذشته
۶۶	۶-۱-۱۳-اسم+صفت مفعولی گذشته←صفت مفعولی گذشته
۷۰	۶-۱-۱۴-صفت+صفت فاعلی نقلی←صفت فاعلی مضارع
۷۱	۶-۱-۱۵-صفت+ماده مضارع←صفت مفعولی گذشته
۷۱	۶-۱-۱۶-ضمیر+صفت مفعولی گذشته←صفت مفعولی گذشته
۷۲	۶-۲-۲-مركب درون مركز توصيفی
۷۳	۶-۲-۱-اسم+اسم←اسم
۷۴	۶-۲-۲-صفت+اسم←اسم
۷۷	۶-۲-۳-صفت+صفت←اسم
۷۸	۶-۲-۴-قيد+اسم←اسم
۸۱	۶-۲-۵-قيد+صفت مفعولی گذشته←اسم
۸۱	۶-۲-۶-اسم+اسم←صفت
۸۳	۶-۲-۷-اسم+صفت←صفت

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۸۵	۶-۲-۸- صفت + صفت ← صفت
۸۶	۶-۲-۹- قید + اسم ← صفت
۸۷	۶-۲-۱۰- قید + ریشه ← صفت فاعلی مضارع
۸۸	۶-۲-۱۱- قید + صفت فاعلی مضارع ← صفت فاعلی مضارع
۸۸	۶-۲-۱۲- صفت فاعلی مضارع + اسم ← صفت فاعلی مضارع
۸۹	۶-۲-۱۳- صفت + صفت مفعولی گذشته ← صفت مفعولی گذشته
۸۹	۶-۲-۱۴- اسم + صفت ← اسم
۹۰	۶-۲-۱۵- قید + صفت مفعولی گذشته ← صفت مفعولی گذشته
۹۲	۶-۲-۱۶- صفت + صفت مفعولی آینده ← صفت
۹۲	۶-۳-۳- مرکب درون مرکز عددی
۹۳	۶-۳-۱- عدد + اسم ← اسم
۹۶	۶-۴-۴- مرکب درون مرکز عامل
۹۶	۶-۴-۱- صفت فاعلی مضارع + اسم ← صفت فاعلی مضارع
۱۰۰	۶-۴-۲- صفت فاعلی نقلی + اسم ← صفت فاعلی مضارع
۱۰۰	۶-۴-۳- صفت مفعولی گذشته + اسم ← صفت مفعولی گذشته
۱۰۱	۶-۴-۴- صفت مفعولی گذشته + صفت ← صفت مفعولی گذشته
۱۰۲	۶-۴-۵- صفت مفعولی گذشته + اسم ← صفت فاعلی گذشته
۱۰۳	۶-۵-۵- مرکب برون مرکز ملکی
۱۰۴	۶-۵-۱- اسم + اسم ← صفت
۱۱۳	۶-۵-۲- صفت + اسم ← صفت
۱۲۸	۶-۵-۳- قید + اسم ← صفت
۱۳۴	۶-۵-۴- عدد + اسم ← صفت
۱۴۰	۶-۵-۵- صفت فاعلی مضارع + اسم ← صفت فاعلی مضارع
۱۴۲	۶-۵-۶- صفت مفعولی گذشته + اسم ← صفت مفعولی گذشته

فهرست مطالب

صفحه	عنوان	
۱۴۵	۶-۵-۷- صفت مفعولی گذشته + اسم ← صفت فاعلی گذشته	
۱۴۵	۶-۵-۸- ضمیر مشترک + اسم ← صفت	
۱۴۶	۶-۵-۹- صفت + صفت ← صفت	
۱۴۹	۶-۶-۶- مرکب برون مرکز حرف اضافه ای	
۱۴۹	۶-۶-۱- حرف اضافه+اسم ←صفت	
۱۵۱	۶-۶-۲- قید+اسم ←صفت	
۱۵۲	۶-۷-۷- مرکب همپایه	
۱۵۳	۶-۷-۱- اسم+اسم ←اسم	
۱۵۴	نتیجه گیری	
I	نمایه	

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱- مقدمه:

زبان اوستایی همراه با زبان‌های سکایی، مادی و فارسی باستان زبان‌های ایرانی باستان را تشکیل می‌دهند. زبان‌های ایرانی باستان جزء گروه زبان هند و ایرانی است که جزء یکی از شاخه‌های مهم خانواده‌ی زبان‌های هند و اروپایی است. زبان اوستایی به همراه فارسی باستان تنها زبان‌های ایرانی باستان هستند که از خود نوشته به جای گذاشته‌اند (کلنز، ۱۳۸۳: ۷۰). زبان فارسی باستان گونه‌ی زبانی به کار رفته به خط میخی در سنگ نوشته‌های شاهان هخامنشی (سده های ششم تا چهارم پیش از میلاد) است. مهمترین اسناد بر جای مانده از این کتیبه‌های چند زبانه (فارسی باستان، ایلامی و بابلی) است که مربوط به پارس(تخت جمشید، نقش رستم و پاسارگاد)، ایلام (کاخ شوش) و ماد (بیستون، کاخ هگمتانه/ همدان) هستند (کلنز، ۱۳۸۳: ۱۱۱).

زبان اوستایی بر مبنای کتابی که بدین زبان نوشته شده، یعنی کتاب اوستا نامگذاری شده است (کلنز، ۱۳۸۳: ۷۰). برای زبان متون اوستایی نمی‌توان تاریخ دقیق را مشخص کرد و تعیین جایگاه جغرافیایی نیز غیر ممکن است. از ویژگی‌های آن به وضوح مشخص می‌شود که این زبان، گویش رایج در پارس نبوده است. این زبان می‌توانسته به هر ناحیه دیگری از ایران تعلق داشته باشد. در این باره نظرات گوناگون ارائه شده که قانع کننده نیستند. طبق این نظریات گوناگون، زبان متون اوستایی متعلق به شمال غربی (نظر تدسکو)، شمال شرقی (نظر مورگنشتیرنه)، خوارزوم(نظر هنینگ)، سیستان (نظر نیولی) یا مرو- بلخ (نظر هومباخ) بوده است (کلنز، ۱۳۸۳: ۷۵).

متونی که متن پایه اوستا را تشکیل می‌دهند همه در یک زمان نوشته نشده اند. و حداقل مجموعه‌ای متشکل از گاهان(یسن‌های ۲۸-۳۴، ۳۴-۵۱ و ۵۳)، یسن هفت هات (یسن های ۳۵-۴۱) و دعا‌های

یثا هویریو (یسن ۱۳، ۲۷) و آیریمایشیو (یسن ۱، ۵۴) را باید از مابقی بخش‌های اوستا مجزا دانست. زبان این مجموعه متون، در مقابل اوستای متأخر زبان گاهانی یا اوستای کهن نامیده می‌شود (کلنز، ۱۳۸۳: ۷۶). اوستای گاهانی نه تنها از نظر ادبی، بلکه از جهت دربرداشتن تفکرات نوین آن روزگاران اهمیت به سزایی دارد و نشان دهنده‌ی عقاید اصلی زرتشت است (تفضلی، ۱۳۸۳: ۳۷).

از دیدگاه زبان شناختی محض می‌توان دریافت که بخش‌هایی از اوستای متأخر، که یکدست‌تر از دیگر بخش‌ها هستند، از نظر تکامل زبانی به مرحله‌ای رسیده‌اند که با مرحله‌ی تکامل فارسی باستان در کتیبه‌های هخامنشی همانندی بسیاری دارد. بنابراین می‌توان بدون هیچ خطایی این متون را متعلق به دورانی واقع در بین آغاز قرن ششم پیش از میلاد تا پایان قرن پنجم پیش از میلاد دانست. بدین ترتیب، ما نقطه معیاری را در اختیار داریم و این نقطه معیار این امکان را فراهم می‌سازد که تاریخی در حدود چهار قرن پیش از آن را، یعنی در حدود هزار سال پیش از میلاد مسیح را، به عنوان تاریخ گاهان در نظر بگیریم (کلنز، ۱۳۸۳: ۷۶).

بخش دیگر اوستا که در برابر بخش "گاهان" اوستای متأخر خوانده می‌شود، قسمت‌های دیگر کتاب اوستا را دربر می‌گیرد. این قسمت‌ها در گروه‌های زیر دسته‌بندی می‌شود:

الف - یسن‌ها: یسن، تحت اللفظی به معنی "پرستش و نیایش" است. تعداد فصلهای یسن‌ها ۷۲ تاست که هر فصل را "ها" نام گذاشته‌اند. به جز ۱۷ یسن گاهانی و هفتها که در ردیف بخش گاهانی است، تعداد آنها ۳۸ تاست و در برگیرنده‌ی دعا و نیایشهایی است که دو روحانی با عنوان زوت و راسپی در مراسم دینی یسنا (= یزش) می‌خوانند. (تفضلی، ۱۳۸۳: ۴۰)

ب - ویسپرد : تحت اللفظی به معنی " همه‌ی ردان (= سروران)" است. شامل ۲۴ کرده (= تقسیم شده؛ بخش) ویسپرد همراه با یسنها و مخصوصاً در مراسم نوروز و گاهنبارها (یا جشنهای ششگانه‌ی فصلی) خوانده میشود (تفضلی، ۱۳۸۳ : ۴۲).

ج - خرده اوستا : مجموعه ایست از دعاهای کوتاه خاص مردم عادی زردشت که آنرا در موقعیتهای خاصی می‌خوانند. نام این کتاب به صورت پهلوی آمده است، درباره‌ی زمان دقیق تدوین متنهای آن نمی‌توان اظهار نظر کرد (تفضلی، همان منبع).

د - یشتها : یشت از نظر لغوی هم ریشه با کلمه‌ی یسن است و معنی تحت اللفظی آن نیز "پرستش و نیایش" است. ۲۱ یشت در دست داریم. یشتها سرودهایی هستند که عموماً به ستایش خدایان قدیم ایرانی مهر، ناهید و تیشتر و غیره اختصاص دارند (تفضلی، ۱۳۸۳ : ۴۴).

ه - وندیداد : لغت وندیداد که صورت قدیم‌تر آن ویدیوداد است، اصلاً^{۱۱} به معنی " کسی است که قانونش جدایی و دوری از دیوان" است. دارای ۲۲ فرگرد یا فصل است. وندیداد مجموعه قوانین طهارتی و گناهان و جرایم و تاوان آنها است که به صورت سؤال و جواب تدوین شده است (تفضلی، ۱۳۸۳ : ۶۰) علاوه بر بخشهای پنجگانه‌ی بالا هیربدستان و نیرنگستان، هادخت نسک، اوگمدیچا، آفرین پیغامبر زردشت، وشتاسپ (= گشتاسپ) یشت در ردیف متنهای اوستای متاخر شمرده می‌شود (تفضلی، ۱۳۸۳ : ۳۹).

خطی که آثار اوستایی بدان نوشته شده است در کتابهای پهلوی دین دبیریه (= خط دینی) نامیده می‌شود (تفضلی، ۱۳۸۳ : ۷۰). الفبای اوستایی یک الفبای آوایی منفصل است. این خط از راست به چپ نوشته می‌شود. این الفبا بر مبنای خط پهلوی کتابی یا گونه‌ی کهن‌تر از این خط که در زبور پهلوی (قرن

هفتم و هشتم میلادی) به کار رفته، برگرفته‌اند. برخی از حروف را از پیوستن نشانه‌هایی به بالا و پایین حروف دو خط مذکور پدید آورده‌اند، و برخی از حروف را نیز نوآوری کرده‌اند. اختراع عالمانه و آگاهانه‌ی الفبای جدید برای کتابت متون مقدس، نشان دهنده‌ی دغدغه‌ی ای است که برای ضبط دقیق و موشکافانه‌ی کوچکترین جزئیات آوایی نیایش‌ها وجود داشته است.

ابداع و تنظیم الفبای اوستایی ظاهراً باید در مقطعی از دوران حکومت شاپور دوم (۳۰۹ - ۳۷۹ م) توسط موبدان زردشتی در پارس صورت گرفته باشد (کلنز، ۱۳۸۳: ۷۱).

دست‌نویس‌های اوستا نسبتاً متعدد است، اما هیچ‌یک از آنها به تنهایی متن کامل اوستا را دربر ندارد (تفضلی، ۱۳۷۸: ۷۱). نسخه‌ی K7a که مورخ ۱۲۷۸ میلادی است، قدیمی‌ترین دست‌نویس به شمار می‌آید و مهم‌ترین دست‌نوشته‌ها نیز اکثراً در بین قرون شانزدهم و هجدهم میلادی استنساخ شده‌اند. "گلدنر" این دست‌نوشته‌ها را در پیشگفتار نسخه‌ی انتقادی خود دسته‌بندی کرده سپس با استفاده از روش‌های سنتی زبان‌شناختی به مقایسه‌ی آنها پرداخته و متن اوستا را بازسازی کرده است (کلنز، ۱۳۸۳: ۷۰).

۱-۲- بیان مسئله :

ترکیب فرآیند واژه سازی است که از دو تکواژ آزاد (مستقل) ساخته می‌شود و واژه‌ای جدید با معنای جدید را شکل می‌دهد که دربرگیرنده‌ی هر دو جزء ترکیب است.

واژه مرکب اوستایی براساس ارتباط اجزای مرکب با مدلول واژه مرکب به انواع مختلف درون مرکز، برون مرکز و همپایه دسته بندی می‌شود. مرکب درون مرکز اوستایی انواع مختلفی چون وابسته، توصیفی، عددی و عامل دارد. مرکب برون مرکز اوستایی انواع مختلفی چون ملکی و حرف اضافه ای دارد. هر یک از دسته بندی های فوق براساس اجزا ترکیب شونده به انواع مختلف دسته بندی می‌شود. برای مثال مرکب درون مرکز وابسته انواع مختلف ذیل را دارد:

۱- اسم + اسم ← اسم

۲- اسم + صفت ← اسم

۳- صفت + اسم ← اسم

۴- صفت مفعولی گذشته + اسم ← اسم

و غیره.

۱-۳- اهمیت و ضرورت پژوهش:

زبان اوستایی از زبانهای ایرانی دوره‌ی باستان است که یکی از شاخه‌های زبان هند و ایرانی است که خود شاخه ای از زبان های هند و اروپایی است. هرچند زبان های هم‌خانواده با گذشت زمان و تحت تأثیر شرایط محیطی دگرگون شده اند اما دارای خاستگاه واحدی هستند که می‌توان با مطالعه‌ی تطبیقی

عناصر مختلف زبان چون؛ فعل، اسم، صفت، قید، حرف اضافه، پسوندها و پیشوندها خصوصیات مشترک آن زبان ها را بازشناخت. اسم و صفت مرکب اوستایی بویژه مشابه الگوی زبان سنسکریت است. این ساختار را در دیگر زبانهای هند و اروپایی نیز می توان دید.

با توجه به دشواریهایی که در مطالعه‌ی زبانهای ایرانی دوره‌ی باستان وجود دارد، با بررسی انواع واژه در زبانهای دوره‌ی باستان چون اسم، صفت، پسوندها و پیشوندها، فرآیند ساخت فعل و فرآیند ساخت واژه اطلاعات بیشتری در مورد انواع واژه در زبانهای باستانی بدست می‌آوریم. یکی از مهم ترین موضوعات زبانهای دوره‌ی باستان فرآیند واژه سازی است. زبان اوستایی از جمله زبانهایی است که بخش بزرگی از واژه هایش از رهگذر ترکیب ساخته می‌شود. اسم و صفت مرکب در زبان اوستایی بر اساس ارتباط اجزای مرکب با مدلول واژه به انواع مختلف دسته بندی می‌شود. برای مثال مرکب درون مرکز اوستایی انواع مختلفی مانند وابسته، توصیفی، عامل و عددی دارد. و نیز بر اساس اجزای ترکیب شونده (مثال : اسم + اسم ← اسم) به انواع مختلف دسته بندی می‌شود. توجه به این دسته بندی ها در ترجمه‌ی واژگان اوستایی بسیار اهمیت دارد.

۱-۴- اهداف پژوهش:

هدف در این تحقیق این است که میزان زیایی فرآیند واژه سازی اسم و صفت مرکب در زبان اوستایی را نشان دهیم. و میزان زیایی انواع دسته بندی های اسم و صفت مرکب بر اساس ارتباط اجزای مرکب با مدلول واژه مرکب (مثال : مرکب درون مرکز وابسته، مرکب درون مرکز توصیفی، مرکب درون

مرکز عامل و مرکب درون مرکز عدد) را نشان دهیم. و میزان زایایی انواع دسته بندی های اسم و صفت مرکب بر اساس اجزای ترکیب شونده (مثال : اسم + اسم ← اسم) را نشان دهیم.

۱-۵- روش تحقیق:

در این تحقیق ابتدا اسم و صفت مرکب اوستایی را به سه گروه کلی مرکب درون مرکز، مرکب برون مرکز و مرکب همپایه تقسیم کرده ایم.

بر اساس کتاب " دستور زبان اوستایی " تألیف " جکسون " که با تطبیق زبان اوستایی و سنسکریت بر مبنای " دستور زبان سنسکریت " تألیف " ویتنی " تهیه شده است. گروه های سه گانه ی بالا به انواع مختلف دسته بندی می شود.

مرکب های درون مرکز اوستایی عبارتند از؛ مرکب وابسته، مرکب توصیفی، مرکب عامل و مرکب عددی.

مرکب های برون مرکز اوستایی عبارتند از؛ مرکب ملکی و مرکب حرف اضافه ای. هریک از مرکبهای سه گانه ی مذکور بر اساس نوع اجزای ترکیب شونده به انواع مختلف تقسیم می شود.

مثال؛

اسم + اسم ← صفت - hvarə.darəsa " خورشید چشم " (Bartholomae ,1904:1849)

صفت + اسم ← صفت - jīra.sāra " زیرک سار " (Bartholomae ,1904:610)

اسم + ریشه ← صفت فاعلی مضارع - gan.gao " کشنده ی گاو " (Bartholomae ,1904:480)

ضمیر مشترک + اسم ← صفت " خود سلاح" -x^va.zaēna (Bartholomae ,1904:1879)

برای بررسی اسم و صفت مرکب اوستایی سه متن آبان یشت، تیشتر یشت و مهریشت را برگزیده‌ایم.

اسم و صفت مرکب را از میان این سه‌یشت استخراج کرده و براساس الگوی مذکور به بررسی آنها

پرداخته‌ایم.

فصل دوم

پیشینه پژوهش

مهم ترین منابع که در مورد اسم و صفت مرکب اوستایی اطلاعاتی در اختیار ما می‌گذارد کتابهایی است که در زمینه‌ی دستور اوستایی تألیف شده است. مهم ترین کتاب در این زمینه "دستور زبان اوستایی" تألیف ویلیامز جکسون است.

الگوی کار جکسون توصیف بسیار دقیق زبان سنسکریت در کتاب ارزشمند "دستور زبان سنسکریت" اثر ویتنی بوده است. جکسون جای به جای گویشهای گاهانی و اوستایی متأخر را با سنسکریت مقایسه کرده و به کتاب ویتنی ارجاع داده است. او موفق شد که دستور کاملی از زبان اوستایی تنظیم کند و در سال ۱۸۹۲ انتشار دهد.

جکسون در فصل فرآیند واژه سازی کتاب خود در مورد واژه های بسیط، مشتق و مرکب توضیح می‌دهد. در بخش اسم و صفت مرکب، ابتدا در مورد تغییراتی که در شکل جزء اول و جزء دوم مرکب در فرآیند ترکیب به وجود می‌آید توضیح می‌دهد و در بخش بعد اسم و صفت مرکب را بر اساس ارتباط اجزای تشکیل دهنده با مدلول واژه‌ی مرکب بر اساس کتاب "ویتنی" دسته بندی می‌کند و در مورد هر یک از دسته بندی ها به کتاب "ویتنی" ارجاع می‌دهد. جکسون ترکیبات اوستایی را به دسته های زیر تقسیم بندی می‌کند :

۱-مرکب ربطی.

۲-مرکب عامل. ۱-۲-۱-وابسته. ۲-۲-توصیفی.

۳-ترکیبات ثانوی صفت. ۱-۳-۱-ملکی. ۲-۳-مرکب معین. ۱-۲-۳-ترکیبات صفت وجه وصفی.

۳-۲-۲-ترکیبات صفت حرف اضافه ای.

۴-صورت‌های دیگر مرکب. ۱-۴-۱-عددی. ۲-۴-۲-قیدی.